

Aanvullend onderzoek beschermde fauna werkhaven Woudsend

Auteur: [REDACTED] **Projectnr:** 20-06 **Projectstatus:** Definitief, 25 november 2020

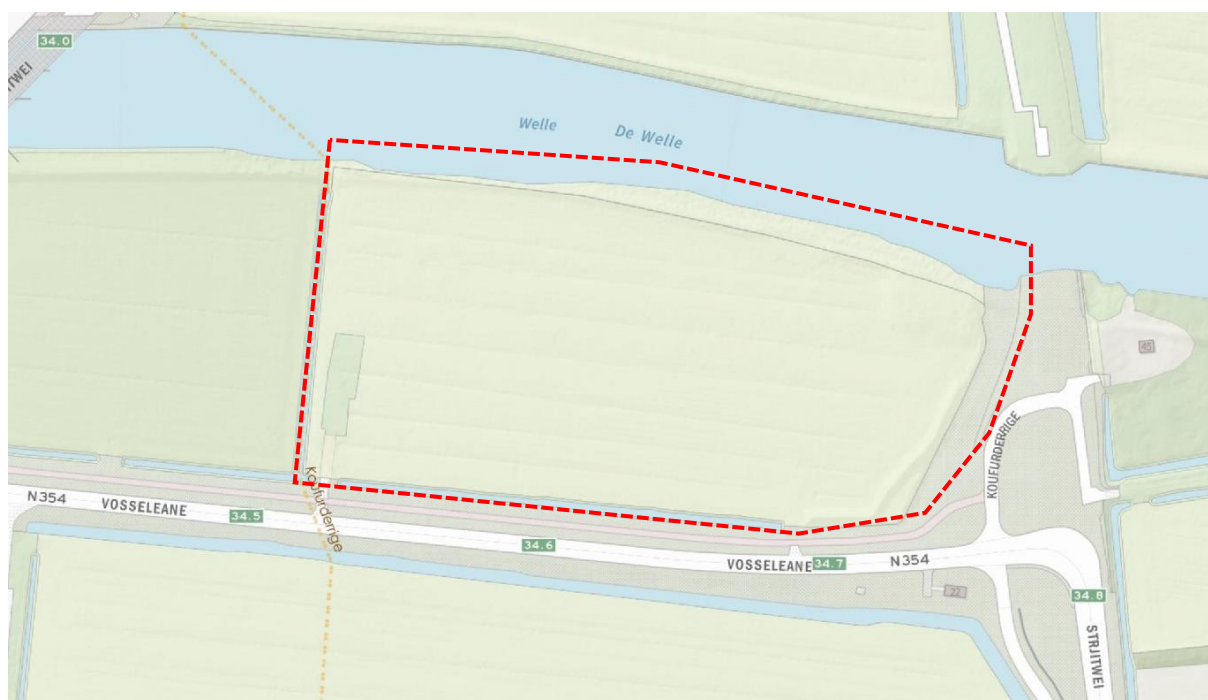
Aanleiding en doelstelling

Vanwege de beoogde realisatie van een werkhaven aan de Welle in Woudsend is door Bunskoek Natuurlijk aanvullend onderzoek uitgevoerd naar diverse beschermde diersoorten. Uit een in 2017, door Bugel Hajema, uitgevoerde quickscan is gebleken dat aanvullend onderzoek noodzakelijk was naar de aanwezigheid van Otter, Grote modderkruiper en Waterspitsmuis ter hoogte van de geplande ontwikkeling. Het uitgevoerde onderzoek en de resultaten er van zijn in voorliggende notitie beschreven.

Huidige situatie en beoogde ontwikkelingen

Het plangebied betreft een perceel met omliggende watergangen tussen De Welle en de Vosselaene/N354, ten oosten van Woudsend (figuur 1). Het perceel wordt beweide met schapen en het oostelijke deel betreft een baggerdepot. Langs de Welle is een brede rietruigte aanwezig. In de rietkraag liggen diverse baggerbuizen en een tijdelijke aanlegsteiger.

1

Figuur 1: Ligging plangebied (rood omlijnd) tussen De Welle en de Vosselaene/N354. Kaartondergrond: ArcGis/Open topo 2020

De plannen voorzien in de aanleg van een werkhaven en baggerdepots. Rondom de haven zal een moerassige ecozone worden aangelegd. Ten behoeve van deze ontwikkeling zal een groot deel van het terrein vergraven gaan worden (incl. de oeverzone van De Welle).

Werkwijze

Omdat de plannen mogelijk negatieve effecten kunnen hebben op een aantal strikt beschermde soorten onder de Wet Natuurbescherming is aanvullend onderzoek uitgevoerd in april 2020. Het onderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van Waterspitsmuis, Grote modderkruiper en Otter.

Onderzoek Waterspitsmuis

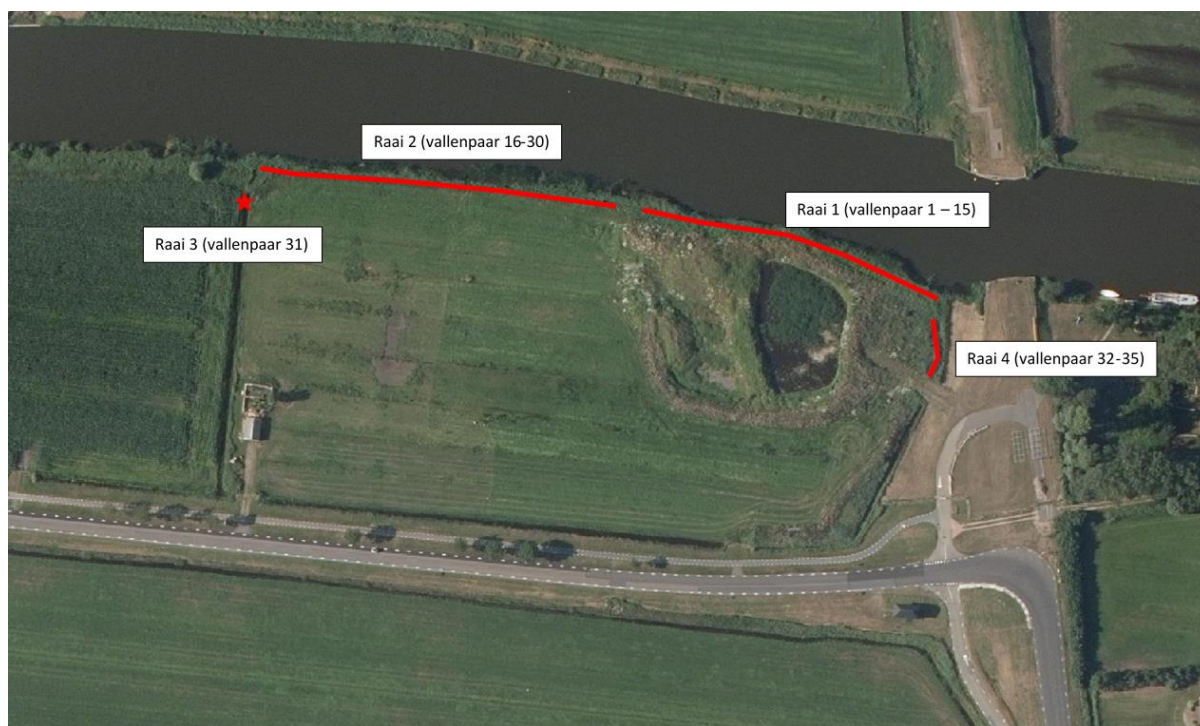
In het plangebied is met name langs De Welle geschikt leefgebied aanwezig voor deze beschermde spitsmuizensoort. De soort is bekend van de oeverzones van het Koevordermeer, de Noorder Ee, Heegermeer en Slotermeer (NDFF/Telmee, 2020). Het was daarom niet uitgesloten dat de soort ook in het plangebied voorkomt.

Het onderzoek is uitgevoerd met live-traps van het type Longworth. Met dit valtype worden de muizen levend gevangen en na controle weer vrij gelaten. De vallen zijn in paren en in raaien geplaatst in geschikt biotoop voor Waterspitsmuizen. Het in paren plaatsen van de vallen verhoogd de vangkans aanzienlijk omdat dan ook eventuele ware muizen/woelmuizen die in het territorium van de Waterspitsmuizen aanwezig zijn worden 'weggevangen' (ware muizen en woelmuizen zijn over het algemeen namelijk veel makkelijker te vangen dan spitsmuizen). Er blijft dan altijd nog een val beschikbaar voor een eventuele ter plekke aanwezige Waterspitsmuis. De vallen zijn voorzien van hooi en voer (madenpoppen, meelwormen, rogge- en havervlokken). In dit onderzoek zijn 70 vallen (35 paren) gebruikt die in raaien zijn neergezet in optimaal biotoop van de soort (zie figuur 2 voor de locaties van de raaien).

2

Het voorjaar is een goede periode om Waterspitsmuizen te vangen omdat er voor de soort dan nog relatief weinig voedsel te halen is in het water (de macrofauna is met name in het najaar/nazomer volledig ontwikkeld) en ze dus op zoek gaan naar alternatieve voedselbronnen. Deze vinden ze dan in de muizenval.

De vallen zijn uitgezet en ruim een week lang op de zogenaamde 'prebait' stand gezet (de val valt dan niet dicht als een muis naar binnen loopt). De muizen 'wennen' zo aan het vreemde object in hun leefgebied. Na deze prebait-periode zijn de vallen op scherp gezet en is de inhoud ververst (nieuw hooi en voer). Vervolgens zijn de vallen tweemaal per dag (ochtend en avond) gecontroleerd gedurende drie dagen (zes controles). Per val zijn de vangsten genoteerd. Het voer en hooi zijn regelmatig ververst. De controles zijn uitgevoerd door Martijn Bunskoek en Jos Hoekerswever. In tabel 1 is het vangschema weergegeven.

Figuur 2: Locaties van de raaien met muizenvallen.

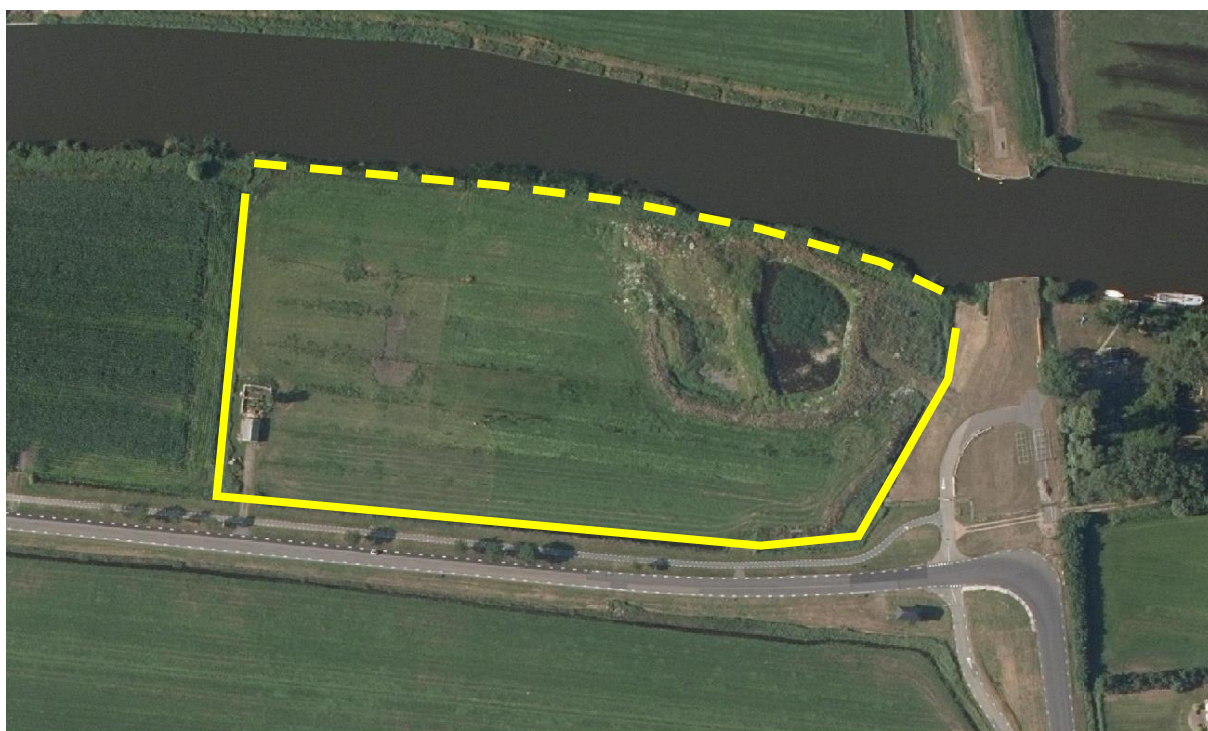
Tabel 1: Vangschema Waterspitsmuisonderzoek

ACTIE	DATUM
PREPAREREN EN UITZETTEN VALLEN	6 april 2020
PREBAIT-PERIODE	6-14 april 2020
SCHERPSTELLEN VALLEN (OCHTEND)	14 april 2020
CONTROLE 1 (AVOND)	14 april 2020
CONTROLE 2 (OCHTEND)	15 april 2020
CONTROLE 3 (AVOND)	15 april 2020
CONTROLE 4 (OCHTEND)	16 april 2020
CONTROLE 5 (AVOND)	16 april 2020
CONTROLE 6 EN RUIJEN VALLEN (OCHTEND)	17 april 2020

Onderzoek Grote modderkruiper

In de slootjes rondom het plangebied is matig geschikt leefgebied aanwezig van de beschermde Grote modderkruiper. De soort is bekend uit de omgeving van Woudsend (NDFF/Telmee, 2020). April is de optimale maand om de soort vast te stellen.

Op 16 april zijn overdag (en nogmaals in de avonduren) alle watergangen rondom het plangebied intensief (en steekproefsgewijs ook de oeverzone van De Welle) bemonsterd met een RAVON-schepnet (figuur 3). Dit onderzoek is uitgevoerd door Jos Hoekerswever.

Figuur 3: Op Grote modderkruiper bemonsterde watergangen op 16 april 2020. Langs De Welle was de bemonstering steekproefsgewijs, langs de sloten intensief (ca. om de 10 meter een bemonstering).

Onderzoek Otter

Inmiddels komt deze soort in een groot deel van Friesland voor, ook in de omgeving van Woudsend (NDFF/Telmee, 2020). De oeverzone van De Welle vormt naar verwachting onderdeel van het leefgebied van Otters die zwerven tussen het Koevordermeer, Heegermeer en Slotermeer. De baggerbuizen (die aan één zijde afgesloten zijn) kunnen tijdelijk dienst doen als verblijfplaats. Daarom zijn deze buizen tijdens het Waterspitsmuisonderzoek enkele keren gecontroleerd op sporen/zichtwaarnemingen van Otters. Hierbij is gebruik gemaakt van een sterke zaklamp. Andere potentiële verblijfplaatsen ontbreken in het plangebied.

Resultaten

Onderzoek Waterspitsmuis

Tijdens het muizenonderzoek zijn geen Waterspitsmuizen gevangen. Op basis van het intensiteit van het onderzoek (uitgevoerd met 70 live-traps in een relatief klein gebied) en het feit dat de vallen in optimaal biotoop van de soort zijn geplaatst, mag aangenomen worden dat er geen Waterspitsmuizen voorkomen ter hoogte van de ontwikkeling.

Wel zijn diverse andere (algemene, laag beschermde) soorten aangetroffen waaronder Aardmuis, Bosmuis, Dwergmuis (figuur 4) en Tweekleurige of Gewone bosspitsmuis. Met name de drie laatstgenoemde soorten komen in vrij hoge dichtheden voor langs De Welle. In tabel 2 zijn de resultaten van het onderzoek weergegeven. Alleen in raai 1 en 2 zijn muizen gevangen, in raai 3 en 4 niet.

Tabel 2: Resultaten per controleronde

	14 APR	15 APR	15 APR	16 APR	16 APR	17 APR
CONTROLE	1	2	3	4	5	6
SOORT	Avond	Ochtend	Avond	Ochtend	Avond	Ochtend
AARDMUIS	1					1
BOSMUIS		8	1	7		4
DWERGMUIS	5	5	6	2	5	
BOSSPITSMUIS SPEC.*	1	4	5	5	5	4
TOTALEN:	7	17	12	14	10	9

*Tweekleurige en Gewone bosspitsmuis zijn op zicht moeilijk van elkaar te onderscheiden. Gezien de locatie (in laagveengebied) betrof het merendeel waarschijnlijk Gewone bosspitsmuis, deze komt namelijk ook voor buiten de pleistocene gronden. Tweekleurige is vrijwel beperkt tot de hogere pleistocene gronden.

Figuur 4: Een van de vele Dwergmuizen die tijdens het onderzoek gevangen zijn in de overjarige rietruigte langs De Welle

Onderzoek Grote modderkruiper

Tijdens de (intensieve) bemonstering van de watergangen zijn op 16 april geen Grote modderkruipers vastgesteld. Omdat de soort niet is vastgesteld, de bemonstering in het optimale seizoen heeft plaatsgevonden en het aanwezige biotoop maar matig geschikt is, mag aangenomen worden dat de soort niet voorkomt ter hoogte van de ontwikkeling.

Wel zijn een Kleine modderkruiper en een groot aantal Tiendoornige stekelbaarzen aangetroffen. Deze soorten zijn niet (langer) beschermd onder de Wet Natuurbescherming.

Onderzoek Otter

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van Otters. Er zijn in de baggerbuizen geen (oude) sporen aangetroffen of zichtwaarnemingen gedaan van deze soort. Aangezien Otters (met name mannetjes) grote leefgebieden hebben is het niet uitgesloten dat de soort sporadisch en tijdelijk gebruik maakt van de buizen om er de dag door te brengen. Vaste verblijfplaatsen (waar voortplanting plaatsvindt) kunnen echter op dit moment uitgesloten worden ter hoogte van de plannen.

Conclusies en aanbevelingen

In het plangebied komen Waterspitsmuis, Grote modderkruiper en Otter niet voor. Een vervolgtraject in de vorm van een ontheffing aanvraag in het kader van de Wet Natuurbescherming (onderdeel 'Soortenbescherming') is daarom niet noodzakelijk.

6

Aandachtspunt is wel de Otter, deze zou de baggerbuizen op de oever van De Welle in de toekomst kunnen gaan benutten als (tijdelijke) verblijfplaats. Het is daarom belangrijk deze buizen op korte termijn te verwijderen (buiten het broedseizoen, in de rietkraag broeden namelijk veel vogels) zodat voorkomen wordt dat de Otter zich onverhoopt toch vestigt in het plangebied.

Zorgplicht

Of dieren en planten nu beschermde soorten zijn of niet: de Wet Natuurbescherming schrijft voor dat nadelige gevolgen voor planten en dieren voorkomen moeten worden. We moeten dus zorgvuldig omgaan met onze omgeving. Deze zogenoemde zorgplicht geldt voor iedereen.

Het is daarom belangrijk de werkzaamheden zodanig uit te voeren zodat aanwezige fauna zo min mogelijk schade ondervindt. Dit kan door bijvoorbeeld de aanwezige rietkraag en ruigten in de minst kwetsbare periode van kleine zoogdieren te verwijderen. Dit is in de regel de periode september-november is (mits vorstvrij). Maai hierbij altijd in de richting van te handhaven leefgebied, zodat de aanwezige dieren een veilig heenkomen kunnen zoeken. Ook bij het vergraven van oeverzones en watergangen dient rekening te worden gehouden met aanwezige fauna door altijd een vluchtmogelijkheid te bieden naar onaangetast biotoop. Ook hier geldt dat de beste periode voor uitvoering van de werkzaamheden september-november is (mits vorstvrij).

Ook bij het toekomstige beheer van de moeraszone rondom de werkhaven kan rekening worden gehouden met aanwezige fauna door eventuele maaiwerkzaamheden gefaseerd uit te voeren en altijd een substantieel deel (minimaal 40%) van de riet- en ruigtevegetaties over te laten staan gedurende het winterseizoen (belangrijk voor onder andere Dwergmuis). Dit geldt ook voor eventuele baggerwerkzaamheden in de omliggende sloten.